

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitae Sanctorvm

complectens sanctos Mensium, Ivlivm Avgvstvm & Septembrem

Lippeloo, Zacharias

Coloniae Agrippinæ, 1603

Vita S. Bernardi, Primi Abbatis Claræuallensis; doctrina & miraculis
gloriosi: Ex ea quæ est per Guilielmum abbatem S. Theodorici Rhemensis,
Bernardum abbatem Bonæuallis, & Godefridum Claræuallensem ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-42728

Cœnobio Herionensis Insulæ, (ab Ansoaldo Pictorum Episcopo, eius instantia post vinculum solutionem cōstructo) cui ab eodem Antistite p̄fectus erat, tertiodécimo Kalend. obitum eius Septembri s̄ huius mundi ludibrijs ad Chri- fēlicissimum. stum migravit, sempiternæ gloriæ palmam à Domino percepturus.

VITA S. BERNARDI, PRIMI ABbatii Clariæallenſis; doctrina & miraculus gloriōsi: Ex ea quæ est per Guil:elmum abbatem S. Theodorici Rhemensis, Bernardum abbatem Boneuallis, & Godefridum Clariæallenſem monachum viri sancti quondam Notarium conscripta. Migravit è corpore anno à Christo Domino 1153. quem Alexander 3. Papa, inter diuos adnumeravit, anno 1165.

Vide C. Bar.
Notat. ad
Mariyr.
Romanum.

BERNARDVS Burgundiæ oppido oriun- 20. Augu-
dus, claris admodum secundūm seculi di-
gnitatem parentibus, patre Tesselmo, vi- Patria &
ro antiquæ & legitimæ militiæ insignib. orna- parentes S.
tissimo, matre verò Aleth, illustri pietate fœ- Bernardi.
mina, in lucem prodijt. Et quidē vterq; ea fuit
religione & pietate in Deum, vt proles suas
omnes (quas numero septem, mares sex, foemi-
nam ynam habuere.) Omnipotentis Dei serui-
tio libenter consecrauerint: & neglecta gene-
ris ac familiæ dignitate, totis viribus, cœlestis
militiæ ornamenti eos ornandos curauerint.
Nam pia matrona mox vt fœtum ediderat, suis
ipsa manibus eum Deo offerebat, proprijsque
sedulò lactabat vberibus, vt vna cum lacte ma-
terno, maternam quoq; pietatem imbiberet.

Mm

Cūm

Visionem. Cùm verò adolescere inciperet, teneram eti-
tem lusibus ita exercebat, vt ijs ipsis quām ma-
ximè ad futura Christianæ militiæ certaminis
eremo eos non curiæ nutriens, erudiret. Cùm
autem tertium in ordine Bernardum vtero ge-
staret, vidit in somnio futurorum præfigio,
candidum se catellum gestare, rufis in dorso
aspersum maculis, suoque latratu multos syn-
diqüe populos excitantem. Quia visione terri-
ta sanè mater, virum quendam religionis ac
sanctitatis opinione præstantem consuluit, qui
mox propheticō spiritu, futuram pueri sancti-
tatem ei explicauit, monuitque, vt eum in Ec-
clesia Dei acceptabile Christo munus offerret.
Paruit non modò mater, sed viri istius monitis
tanquam calcaribus incitata, illicò natum in-
fantem amore incredibili complexus est, ac li-
terarum studijs sedulò imbuendum curauit; in
quibus breui tantos fecit progressus, vt erudi-
tio ætatem longè vinceret, & pueritia, senili
quadam prudentia ac morum grauitate orna-
ta, cunctis admirationi esset.

*Repeñit pre-
rulus fæmi-
nam carni-
nibus mede-
tens.*

l. R. g. 3.

Cùm adhuc puerulus graui capitisi dolore
vexatus in lectum decidisset, & mulier quædā
dolorem carminibus mitigatura ad eum veni-
set, ille acri indignatione commotus, incanta-
tricē clamoribus à se repulit abegitque, & im-
petu quodā spiritus è lecto exiliens, mox diu-
nitū ab omni dolore se liberatū cognouit. Ad-
iecit porrò ei Domin⁹ apparere, vt olim puero
Samueli in Silo: & manifestare illi gloriā suā.
Solenni siquidem quadam Natiuitatis Domi-
nicæ nocte, cù nocturni diuini Officij hora ali-
quantis per protelaretur, contigit, sed étem ex-
pectan-

pectantemq; Bernardum inclinato capite pau-
lulum soporari : cum eccè ilicò affuit puerο <sup>Admiranda
viffo eius.</sup>
suo puerulus Iesu: diuinæ in eo inchoans my-
steria contemplationis. Apparuit namque ei
velut denuò procedens spōsus de thalamo suo:
apparuit ei quasi iterū antè oculos nascēs ex v- *psal. 18.*
tero matris virginis verbū infans: specios⁹ for-
ma pr̄filijs hominū. Vndē & postmodū in lau- *psal. 44.*
dem eiusdē genitricis & geniti, & sancte eius
Natiuitatis insigne edidit opusculum: interim
in Dei & proximi dilectione mirū in modum
proficiēs. Hinc pauperibus imprimis, clādesti-
nis eleemosynis benignē consulere, & cuncta,
pro x̄tate immō suprà x̄tatem, pietatis ope-
ra strenuè sectari. Porrò cùm hisce operibus
sedulò insudaret, & paulò pōst sanctissimè
defuncta matre, suo inciperet iure victita-
re, iuuenis eleganti corpore, grata facie,
fauissimis moribus, acri ingenio, accepta-
bili eloquio, omnium sermone maximæ spei
adolescens pr̄dicabatur. Cui mox tor-
tuosus coluber inuidens, laqueos tentatio-
num spargere, & insidias callidè struere.
Et primò quidem, caeco puellarum amore;
laqueo autem uno omnium ad ruinam certi-
fimo, castissimi iuuenis animū peruertere co-
gitans, incredibili pulchritudine matronam,
diuitijs & generis claritate pr̄stantem, exci-
tauit; quæ in secretiori d'omūs cubiculo cū ag- *Mulier im-*
gressa, ad peccati illeceb ras pertrahere conata pudica, insi-
est. At ille lenibus eam verbis demulcens, pa- *ditur eius*
ri astutia è manibus & a mplexibus eius ela- *pudicitia.*
plus aufugit: & virginitatis florem, in medio
ignis illibatum conueruauit. Altera autem

vice, cùm curiosius aspicioendo, defixos in quā
dam oculos tenuisset, moxque impuri amorū
flamma corpus incendi animaduerteret, illic
vltor in seipsum feuerissimus, in stagnum go-
lidæ aquæ collotenus infilijt, ibidemque tam-
diu immobilis constitit, donec penè exanguis,
calorem carnalis concupiscentiæ penitus ex-
tinctum sentiret.

Eodem fere tempore, lasciuia quædam puel-
la, dæmonis instinctu adeò eius pudori est infi-
diata, vt nocte quadam per sumam impuden-
tiā in eius lectum nudam se collocare, & in-
quieto motu tactu, etiam ad foedam volup-
tatem prouocare non sit verita. Quam adoles-
cens castissimus admirandis pudicitiæ signis
atque indicijs, quanquam impudentissimam,
tanto perfudit rubore, vt eo relieto, clam de-
nuò aufigeret : nec deinceps ejusmodi bel-
lum mouere præsumeret. Nec tamen ea adoles-
centis castitate, pariterque constantia, supe-
ratus hostis cessit, nam alia quædam haud con-
temnenda matrona, apud quam hospitabatur,
decoro adolescentis aspectu capta, vehemen-
ter in illius amorem exarsit; prorsus vt & pudici-
tiæ & honoris sui obliita, noctu ad eius lectū
impudenter sanè accederet, & castissimum iu-
uenis animum voluptatis illecebris tentaret.
At Bernardus animaduerso periculo, mox in-
genti voce clamare ceperit, Latrones, latrones.

Repetit à se Quo clamore impudens mulier in fugam qui-
mulierem in dem versa est, ita tam en, vt, flamma amoris in
bonestam. viscerib. hærente, secundò & tertiò aditum, ad
nefarium concubitum, tentaret. Sed cùm eodē
clamore semper pelleretur, & domestici, ac
censo

censo lumine, arreptisque quæ fors offerebat, armis, occurserent, tandem quieuit. Cùm autem ne musca quidem latro appareret, & mane facto, à Bernardo perquirerent, quo mentis furore ille latrones adesse clamasset, respondit prudenter sanè, eam veraciter latronem infestissimam fuisse, quæ irreparabilem castitatis thesaurum suffurari nitebatur.

His igitur defunctus periculis, Christi gratia, Bernardus, ne tandem aliquando callidi serpentis astutia circumueniretur, fuga sibi consulere statuit. Igitur sagaci mente atque iudicio omnia perpendenti, & locum tutissimum inquirenti, Cistertij monasticæ religionis noua arrisit plantatio; quæ paucos admodum, omniam vitæ & paupertatis austoritatem, sui habebat cultores. Quæ tamen Bernardum cùm minimè terrorerent, postposita omni hæsitatione ac timore, mentem oculosque eò direxit, ac planè castra illa subire decreuit. Quòd vt primùm fratribus & cognatis eius, gloriæ & honoris supramodum studiosis innotuit, totis viribus animum eius, amore scientiæ implicare conati sunt; eumq; tā arctè reuincire, vt paulatim tumore elationis (quæadmodū sperabant) inflatus, cogitationes illas humilitatis & abiectionis planè deponeret. Et primò quidem fervor pietatis, amorisque diuini, eorum suggestione haud parùm tardatus fuit: sed cum piatrix monita & educatio, animo illius importunè occurreret, mox pio lachrymarū perfusus imbre, mentis suæ leuitatem & inconstantiam damnauit, & acrioribus amoris diuini iaculis vulnerat^o, fratres ipse suos ad ean-

Bernardum
Cistertium
cogitantem,
amici & co-
gnati reuoca-
re conantur.

M m 3 dem

dem Christi seruitutem pertrahere aggressus est. Et sanè vix dici potest, quantum laboris in hoc munere perficiendo suscepit; dum animos eorum, gloriæ militiæque vehementer detinos, ad Christianæ humilitatis studium alliceret studet. Primum omnium Galdricus eius auunculus, Dominus castri, quod Tuillium dicitur, in territorio Heduensi, optimè monenti Bernardo assensum præbuit, nepotisq; sententiam cū gaudio amplexatus, Christianæ militiæ nomen dedit. Quam mox Bartholomæus, cæteris fratribus iunior, secutus est. Porro Andreas Bernardo iunior, recenti honorati militiæ gloria elatus, salutarib. monitis aures prebere recusabat, donec instantे & vrgente Bernardo, subito exclamauit; Video matrem meam, Mater enim visibili specie apparet, filiorum proposito, serena facie subridens, congratulabatur. Qua visione motus Andreas, illico manus dedit, abiectisque sæcularis militiæ armis, ad spiritualia Christi castra cum fratre aduolauit. Guido fratrū primogenitus, matrimonij vinculis arctè alligatus, eadem cum Bernardo stipendia expetebat; sed cōiuncta iuuacula vehementer obstabat, & sedula filiarū nutrit, monita Bernardi constanter respuebat. Vnde Guido, ne cæteris fratribus in studio pietatis inferior esset, statuit, honorum ac dignitatum titulis planè repudiatis, opere rusticō viētum queritare; seque suamq; familiam, sanctissimo manuum suarum labore sustentare. Dum hæc toto animo secum voluit, vxor eius graui infirmitate corripitur. Nec mora: Accersito ad se Bernardo, prior ipsa religiosæ vitæ institutum posuit;

*Galdricum
auunculum
conuerit.*

*I:ē Bartho-
lomeū fra-
trem suum.*

*Item Au-
dreas.*

*Item Guido-
nem fratrem
primogenitum.*

Itulat: sc̄q; vehementer perpetuæ castitatis cupidam ostendit. Exultat Bernardus, & teneram coniugem, in sacro Virginum collegio Christo consecrat: Guidonem verò vnā secum ad optata diu spiritualis militiæ castra abducit.

Secundus natu post Guidonem Gerardus erat; vir non modò in armis strenuus, sed propter insignem prudentiæ & benignitatis eximię opinionem omnibus charus. Is obstinato plane animo, saluberrima fratris cōsilia repellebat: fratrūque conuersionem summam leuitatem reputans, Bernardum insuper temeritatis arguebat. At Bernard, fidei calore præclarè incensus, & fratrnæ charitatis zelo mirum exasperatus in modū, Scio, inqt, scio, quia sola vexatio dabit intellectum auditui. Digitū que lateri eius apponens: Veniet, inquit, dies, & citò veniet, cùm lancea lateri huic infixa, peruiū faciet iter ad cor tuum consilio. salutis tuz, quod aspernaris; & timebis quidē, sed minime morieris. Sic dictum, sicque factum est. Paucis enim pōst diebus, Gerardus iu acie ab hostib. captus, & vulneratus ad vincula trahebatur. Cumq; vulneris dolore oppressus, præsentem imminere mortē putaret, æternæ mortis periculo exanimatus clamabat; Monachus sum, monachus sum Cistertiensis. Itaq; in carcerem cōiectus, illicò ab amore seculi liberatus est. Cumq; hostilibus adhuc vinculis teneretur multisque circumuentus angustijs, hoc solum precibus lachrymisq; die nocteque à Domino flagitaret, vt aliquandò optata libertate in Christi seruitute cum Bernardo fratre fruatur, audiuit quadam nocte vocem in somnis.

Prædicti 5.
Bernardus
Gerardo e-
uentura.

Gerardus ca-
stigatur ad
vitæ emen-
dationem.

sibi dicentem, Hodie liberaberis; Agebatur tū
sacrum Quadragesimale ieiunium; cūm Gerar-
dus ex ea voce dubius admodum animi, quā
via modoque liberaretur, fortē compedes suos
tetigit; qui ilicet (dictu mirum) in manu eius, ex
parte soluti sunt: ita ut minus iam teneretur,
& aliquatenus incedere posset. Sed quidage-
ret? Erat ostiū pessulī & claustrō firmiter ob-
seratum; & ingens præ foribus pauperum mal-
titudo spem omnē euadendi præterea adime-
bat. Surrexit tamen, & non tam spe euadendi,
quām trādio iacendi, seu curiositate tētandi, ad
subterraneā domūs accedens ostium, mox ut
pessulum tetigit, tota inter manus eius colla-
psa est sera: apertoq; ostio, pedetentim gradum
facere coepit: ac mendicis (qui ibidem stipem
petere consueuerant) diuinitūs in fugam con-
uersis, recta ad ecclesiā debitas Deo grates antē
omnia oblaturus tētēdit. Itaq; Bernard, 4. fra-
tribus (quinto, omniū iuniore, seniori patri ad
solatium relicto) hoc modo ad Christi seruitu-
tem secum adductis, palam vbiq; prædicatio-
ni insistere, & alacritate incredibili reū Chri-
stianam præclarè multiplicare.

*Admiranda
S. Bernardi
virtus in co-
tionibus.*

Et quidem tanta virtute ac suavitate verba
ad populum faciebat, ut quotquot ad hoc præ-
ordinati erant, operante in eis gratia diuina:
sermonibus illius inescati, mox ad Christi ca-
stra conuolarent. Hinc matres, publicè vel pri-
uatim illo prædicante, filios abscondebant; ux-
ores detinebant maritos; amici amicos auer-
bant; veriti ne vocis eius virtute, eorum affectus
expugnaretur.

Cūm autem adueniente die, quo solenni iur-

men-

mento se perpetuæ Christi seruitutis deuouere statuerant, de domo paterna cuncti egredientur, & Guido natu maior, fratrem iuniorē, in platea, puerum cum pueris lusitantem cerneret. Eia, inquit, *Niuarde frater, tu solus bonorum omnium nostrorum ex asse hæres reliquus es. Ad quæ puer haud pueriliter motus, Vobis ergo, inquit, cælum, & mihi terra? Non ex æquo facta est hæc diuisio. Quo dicto, abeūtibus illis, tunc quidem cum patre domi remansit; sed, modico post euoluto tempore, fratres secutus, nec à patre nec ab amicis, vlla vi retineri potuit.

*Vvinarde.

Igitur anno restauratæ Salutis 1113, à constitutione domus Cisterciensis quintodecimo, seruus Dei Bernardus, annos natus tres admodū & viginti, cum socijs fermè triginta Cisterciū est ingressus; qui omnes Bernardo præeunte vota sua Christo sanctissimè nuncuparunt. Et quia non pauci ex eorum numero matrimonij fœdere vxoribus copulati fuerant, ne earum pudicitia & voluntas, quæ sanctum illud cum maritis diuortium inierant, periclitarentur, illicò Bernardus coenobium sanctorum fœminarum ædificari curauit, in quo sanctimoniales illæ, Deo nocte dieque insigni pietatis studio seruirent. Porrò Bernardus, à primo monasterij ingressu, tanto mentis seruore cœlestium rerum incumbebat meditationi, vt omni sensu corporeo penè extincto, solo Deo vivere videretur; prorsus ut post annum in cella exactum, ignoraret, essetne domus testudine tecta; nec ad nimadquerteret, vñane an pluribus Mireus fer-
feneris ecclesia lumen reciperet. Ex his pius uor Spiritus.
M m 5 lector

S. Bernardus
cum socijs
30. Cisterciā
ingreditur.

Sanctimo-
nialium cœ-
nobium ex-
truitur.

*Innitus in
dulce et cibo
& somno
corporali.*

*Quercus &
fagos habet
magistros.*

*Claraullis
quid loci
fuerit.*

lector facilè colligere potest, quo animo ad
bum potumque suméendum accesserit. Profecto
hoc constat, cibum illi tormentum fuisse; som
num verò mortis imaginé reputans, quidquid
dormiendo téporis absumentebatur, id ipsum pla
nè perditum esse dicebat. Hinc ita animum
mentemq; iugiter aptabat, vt quocunque in o
pere versaretur, semper cogitatione cum Deo
esset. Iam verò vt animum suum sapientia di
sciplinis excoleret, quos non labores subiij
quanta vigilantia, putandum est, eum mentem
à terrena cogitatione segregasse, cum hoc v
num certè constet, omnem sacrarum litera
rum scientiam, in sylvis & in agris meditando
& orando accepisse, nulloisque alios aliquan
do habuisse magistros, nisi (quemadmodū gra
tiosè inter amicos ioco dicere solebat) quer
cus & fagos.

Interea cum scripturarum cognitione haud
mediocriter instructus, cæteris etiam meditá
di studi, & ordine longè præstaret, & Stephá
nus, qui cæteris Abbas præerat, domum Clar
auallis ædificatam cupiebat, ipsum Bernardum,
fratribus Abbatē constituit. Erat autem Clar
auallis locus in territorio Lingonési, nō lon
gè à fluvio Alba, antiqua latronum spelun
ca; quām veteres Vallem absynthiale voca
bant; cùm propter abundantis ibidem absynthij
copiam, tum propter doloris amaritudi
nem, quæ ab infestis latronibus viatori inf
rebat. Ibi igitur Bernardus, in loco horro
ris & vastæ solitudinis, cū suis, facturus de
lunca latronum templum Dei & domū orati
onis, præclarè consedit; fami, sitiique, frigori
& nu

& nuditati, vigilijs & angustijs multis exposi-
tus; qui tamen summam illam vitæ austera-
tem, cum in se tum in alijs, cælestium rerum
dulcedine temperabat. Panem eis hordeum &
miliū & vicia præbebant: ciborum condi-
menta fagi folia erant. Hęc post vberes lachry-
marum riuos, suavia ijs erant fercula; hæ de-
liciæ, quibus latrantem stomachum & nimia ualle.
inedia fractum sedabant; quæ quidem cum vi-
ros nobiles & principes ad misericordiam &
ad lachrymas prouocarent, tantum non mo-
uebant Bernardum, vt quasi torrente diuinæ
voluptatis potatus, ijs ijs in miserijs exul-
taret.

Et quidem illa mentis securitas, & firma in *Egregia eius
in Deum fiducia,* nunquam eum tanta rerum ino-
pia premi est passa, vt non semper (potissimum
quando fratres de perseverātia inclamatum es-
se putarent) res vitæ degendæ necessariæ diui-
nitùs suppeditatæ fuerint. Cum enim extre-
ma rerum omnium egestas eos opprimere vi-
debat, tunc vel maximè, orante Bernardo, di-
nimum aderat auxilium: & vndē minimè spe-
rabatur, solatium etiam humanum abūdē suc-
currebat.

Porrò vir sanctus, cura istarū rerum Gerar-
do fratri commissa, ipse in solitudine cælestes
delicias tota auilitate hauriebat; quas deinde
populo pro concione tāta suavitate propone-
bat, vt cuncti nō humana, sed lingua planè an-
gelica eum fari testarentur. Quid multis? tan-
tum dicendi facultate præstítit, vt præter alios
innumerós, ipsum etiam parentem suum,
dewixa ætate & admiranda prudentia virum,

| & so-

*Patrem &
sororem suam,
à mundi va-
nitate, ad
Christi ser-
vicium tra-
ducit.*

& sororem nobilem, diuinitijs & luxu affluentem, è medio honorum cursu, ad Sanctissima Christianæ humilitatis officia perduxerit, & à cunctis virtijs expiatos, omnibus virtutum ornamentis mirificè excultos reddiderit.

*Enim Spi-
ritus Deo
in carnē con-
sumptus.*

At verò inter duros adeò pœnitentiae labores fieri non potuit, quin tenerum eius corpusculum ieunijs & vigilijs exhaustum, grauadem infirmitati succumberet. Igitur cùm in grauescente morbo iam non nisi mors eius, vel omni morte grauior vita timeretur, fuit ei consilio prouido Antistitis Catalaunensis, tuguriū quoddam haud procul à monasterio extructum; ut ibidem ab omni domus solicitudine ac ordinis rigore feriatus, tantum meliori valitudini studeret. Sed Bernardus iam erat spiritu tam arctè Deo copulatus, ut in eo ipso valitudinis suæ tugurio, corporeæ necessitatibus planè oblitus, crudum sagimen, per errorem sibi oblatum, multis diebus pro butyro sumeret; oleumque tanquam aquam biberet; aliaq; multa sine ullo sapore in stomachum mitteret; prorsus quasi corporis expers, solo spiritu vitam protraheret. Nihil enim præter aquam sibi sapere dicebat, quod illa fauces ei & guttura refrigeraret. Hæc aliaque subditi illius cù magno & feruenti zelo æmularentur, ac præ dulcedine amoris interioris, amara æquè ac dulcia delectabiliter edédo, delectabilius iam vivere in eremo, quā prius in seculo sibi videbatur: tandem eò delapsi sunt, ut planè fugiendū arbitrarentur, quidquid carnem cùm qualibet delectatione nutrire videretur. Cumq; in hoc suspecta haberent spiritualis patris quotidian-

nata

nam correptionem, quasi carni eorum plus quam spiritui deferentem, aliquādō ad VVilhelmi memorati Catalaunensis Episcopi iudicium res delata est. Is verò & pietate & eruditione celebris, (à quo etiam Bernardus Abbatis insignibus ornatus fuit) omnem hominem, quæcunque Dei dona propter gratiam Dei recusantem, diuinæ gratiæ inimicum esse, & Spiritui sancto resistere, luculento sermone perorauit.

Porrò cum procedente tempore in illa sua valle, Bernardus, & vicinis circà ciuitatibus, quas aliquoties eum inuisere domesticæ curæ ratio cogebat, magnis floreret virtutibus & miraculis, cœpit etiam seu communibus Ecclesiæ necessitatibus seu charitate fratribus seu obedientia Maiorum ad remotas pertrahi, regiones, ac ibidem virtutis suæ radios longè latèque extendere. Et quidem, ut haud pauca alia omittamus, ad schisma Petri Leonis Pseudo-papæ opprimendum, antè omnia Abbas Clarijallensis ab ipso Rege & præcipuis quibusq; pontificibus ad Synodum, Stampis in Gallia, conuocatam accersitus fuit. Qui laboranti Ecclesiæ, qua animi prudentia, qua vigilantia succurrerit, nulla vis orationis pro dignitate explicare potest. Ipse enim unus, instar omnium, tantum dicendi facultate potuit, tantoque verborum ac sententiarum pondere, reiecto Leone, Innocentium suscipiendum confirmavit: ut cuncti manibus (quod aiunt) pedibus in Synodo que, eius in sententiam descenderent, & Innocentio summos honores finè vlla controuersi. Regem,

*Synodus
Stampensis
in Gallijs.*

*D. Bernardus
in Synodo
authoritas
et dexter.*

Regem, à suis persuasum ne Innocentium amitteret, miro dicēdi artificio perpulit, ut p̄ sita priore sentētia, quām mordicūs tuebatur Pontificem Innocentium amplectetur, fous retque.

Et hēc quidē, aliaq; sanè multa à sancto Bernardo edita sunt virtutis indicia. Porrò, ut per Iustrata Francia, ac Rhemis peracto concilio, Leodiū Romanorū Regi gratulabūdus, cum sacro Cardinalium cōetu occurrit Pontifex, fuit quidē honorificē ab ipso Rege suscep⁹, sed (ut sunt ferē hominū ingenia ad quamvis lucri occasionem cæca) ratus Rex opportunum sibi tēpus recuperandi Episcoporum Inuestiturās (vocant) oblatum, (quas ab eius prædecessor Imperatore Henrico per maximos labores & pericula, Romana Ecclesia sibi vendicauera) importunè institit, ut illis iterūm per fas per nefas potiretur. Res erat periculi plena, maioremq; Pontifici & Romanis omnibus timorē incutiebat, quām illud ipsum periculum quod Romæ declinauerat. Iamq; nulla Imperatoris voluntati resistendi spes reliqua erat, nec consilium supp̄petebat, quo iniquū postulatū reijerent, cum rursus Bernardus, Christi gratia egregiè confisus, intrepidē se Regi murū opponit, ac mira auctoritate malignam eius voluntatem compescit.

Itaque hisce tumultibus Leodij per Bernardum sopitis, Lotharius Rex Pontificē Innocentium armata militum manu in Lateranē deduxit palatium. Verūm Petrus Leonis, suorum stipatus malitia, in locis munitiorib. & turnibus, Imperatoris ludificabat virtutem; prorsus

vt In-

*Imperatorē
Bernardus
auctoritate
sua cōpescit.*

vt Innocentius, ne Petri rabiem sua præsentia
magis efferaret, ad horam cesserit, Romaque
sponte relista, Pisas reuersus sit; ubi conuocatis concilium
totius Occidentis Episcopis, alijsq; præcipua Pisanum
religione viris, synodū celebrauit. Adfuit per præsentem
omnia consilijs & iudicijs sanctus Abbas, tan- Pontifice.
ta auctoritate & existimatione sui, vt sacerdo-
tes qui dubijs in rebus prudentiam eius consu-
lere cupiebant, antè limina domū excubarēt,
vt alijs abeuntibus, alijs verò aduentantibus,
primo ad eum accessum inuenirent.

Iam verò soluto Concilio, reliquum erat, vt
schisma per Anselmū in Mediolanēsi vrbe cō-
flatum tolleretur. Eam in rē, nemo rursus vno
Bernardo magis idoneus inuentus est. Itaque à
summo Pótifice per ampla cū potestate Medio-
lanū missus, tanto fuit ciuium omnium gaudio
& gratulatione exceptus, vt nobiles pariter &
ignobiles, equites pedestresq;, septem à ciuitate
milliarib⁹ obuiā ruerēt, & agminib⁹ certo or-
dine distinctis sumā cū reuerētia susciperent.
Nimirū adeò fama sanctitatis eius, & nota mi-
raculorū virtus increbuerat, vt vel eius tactu
se sanctificari existimarēt. Vellicabāt quidā pi-
los vestimentorum eius, vt malè affectis mem-
bris admouerent, certa spe, ilicò omnē morbi
calamitatem virtuti eius cessurā, Hisce virtu-
tum indicijs & morum facilitate haud diffici-
lē schisma oppressit, rebusque omnibus sanctis-
mē pacatis, ecclesiam illam bonis omnibus flo-
rentem Pontifici restituit.

Eadem quoq; tempestate Gulielmum Aqui- Gulielmum
tani Comitem horribiliter sanē furentē, par- Comitem ut
tesque Petri Leonis armis fouentem, admirāda conuerit.
virtute

*En quanta
reverentia
& gaudio
Mediolani
vir Sanctus
excipitur.*

*Mediolani,
schisma ex-
tinguit.*

secrādo oleum & operam diu perdidisset, si
straque Comitis impietatem expugnare con-
cus fuisset, postremò vir Dei ad arma configi-
efficiora, templum sacra oblatus mysteriis
ingreditur. Intrarunt pariter cum eo, quibus
licebat diuinis interesse mysterijs; Comes ve-
rò fulmine excommunicationis iactus, prefo-
ribus sustinebat, & frendens consuetas in Ab-
batem minas iactabat. Interea peractis conse-
crationibus, & pace de more data, vir Dei cor-
pore Domini nostri Iesu Christi patenē impo-
sito, ignea facie & flammeis oculis foras egru-
ditur, Ducemque verbis sānè terribilibus ag-
reditur; Rogauimus te, inquit, & sprensum
nos; Supplicauit tibi in altero, quem iam tecū
habuimus, conuentu, seruorum Dei antē
adunata multitudo, & contempſisti. Eccē adi-
processit filius Virginis, qui est Caput & Do-
minus Ecclesiae, quam tu persequeris. Nūquid
& ipsum, eadem qua seruos eius impietate co-
temnes? Lamentabantur vniuersi, qui aderant,
& orationibus intenti, rei exitum præstolabā-
tur, & omnīm suspensa expectatio, nescioq;
quid diuinū cælitū fieri expectabat. Po-
rò Comes viso Abbe protinus dirigit, ac
solo tremebundis metu membris prostratus,
ne oculorum quidem aciem ad Bernardum co-
uertere presumpſit. Et quidem eleuatus à mili-
tibus, rursum in faciem ruit, & saluus per bar-
bam defluentibus, alta ab imo pectore suspiria
trahebat. Tum vir Dei proprius accedens, &
pede accluem pulsans, surgere, attentisq; au-
ribus Dei sententiam percipere summa cū au-
toritate iubet. Præsens est, inquit, Piictauensis

Episco-

Episcopus, quem iniurijs onustum ab ecclesia sua expulisti. Vade & reconciliare ei, & protinus in pacis osculo iungito foedera; & in Sedē restituto redde pro ignominia gloriam. Subdere Innocentio Papæ, & qua omnis ei obedit Ecclesia, tu quoque pari alacritate tanto pare Pontifici. Audiens hæc Comes, auctoritate S. Spiritus & tanti præsentia sacraméti victus, illico Episcopum amplexatus est, ac totius cum ciuitatis exultatione, eadem, qua cum abiuraverat, manu in Sedem restituit.

Pace igitur omni Aquitanicæ Ecclesiæ redita, Bernardus glorioſis trophæis insignis, Claraualem reuersus, magno cum gaudio à fratribus exceptus est. Cumq[ue] iam aliquod quietis tempus se nactum putaret, cœpit tota auiditate diuinis incumbere meditationibus, & Canticæ Canticorum cùm sibi tum alijs omnibus commentari; cùm eccè rursus literis Apostolicis Romam euocatur, vt laboranti Ecclesiæ opem ferat. Adhuc Petrus, honorum & opum dulcedine inescatus, summam Ecclesiæ potestatē, per sumnum scelus sibi arrogabat, Regemq[ue] Siciliæ Rogerum, inter omnes principes obedientiani Innocentio detrectantem, suarum partium studiosum habebat. Neq[ue] segniter interim idem Siciliæ Rex, Innocentij Sedem per insidias oppugnabat. Cùm enim de secundo Bernardi in Vrbem aduentu certior fatus esset, datis ad Innocentium pariterq[ue] Petrum Leonis literis, vtriusq[ue] legatos sibi mitti postulauit, per speciem vt diffensionis originē profundiūs indagaret, cognitaq[ue] veritate, aut errorem corrigeret, aut sententiam sanciret.

Canticæ Canticorum commentarius.

N a r e a u -

re autem vera, vt Bernardum, simplicitatis amantem, Petri Pisani eloquentia, quemadmodum sperabat, obrueret, & verborum ac rationum pondere silentium ei imponeret. Erat enim is Petrus, Petri Leonis legatus, vir in legu ac Canonum scientia ac præcipua dicendi facultate nulli secundus. Sed cum vtraque pars Salernum venisset, mox tati sceleris machinamentum yltio diuina præuenit, Siciliæque Regem dolos ac fraudem meditantem insigni calamitate oppressit. Produxerat is armatas in campum acies, vt Duce Rannulphum, iusta aduersus eum bella molientem internectione deleret.

Cumque egregio sanè exercitu, haud dubiā victorię spem sibi pmitteret, primus eorum, qui aduocati fuerat, Abbas sanctus adueniens, Regi denunciauit, si imminentē euitare cladem vellet, ne certamen iniret. Sed Rex spreta Rannulphi paucitate, certa victoria spe, infesta in eum signa intulit; at eo exitu, vt à Rannulpho in fugam versus, castris exutus sit. Nectamen inficta cœlitus plaga resipuit; quanquam & Petrus Leo, lethifero morbo ab Angelo percussus miserabiliter valde exitu, vitam cum morte permutaret. Eo extincto, & Petro Pisano præter omnium expectationem superato, & ad saniorrem metem reducto, vir diuinus Claraullem latus repetit, & ad intermissa sacrarum literarum studia, magno animi ardore redit. Ibi tunc adeò præclarè, mores suorum, omnibus sanctitatis operibus excoluit, vt ab eius potissimum discipulis, tota Ecclesiæ fabrica sustinetur. Episcopi diuersarum regionum, ex eius colle-

*Antipapa
Petrus Leo
diuinus
percussus
perit.*

*Bernardus
suis discipu-
lis totam fe-
rè regit Ec-
clesiam.*

collegio mox prodierunt. Et quidem imprimis Roma ipsa, summo ornatur Pontifice Eugenio, eius nominis tertio. Prænestine, Stephanum totius modestiæ virum meretur. Ostia, spectatæ sanctitatis Hugonem accipit. In ipsa quoq; curia Romana, Henricus & Bernardus, alter p̄sbyter, diaconus alter, in purpuratorum patrū collegium honorificè assumuntur. Denique ut verbo concludam, ea fuit Bernardi disciplina, ut meritò Ecclesia gloriari posset, se per eam nouis quotidiè ornamentiis decorari.

Cùm verò aliquot iam annos, Christi famulus virtutibus & miraculis clarus, in Clauallæ exegisset, fama Hugonis Gratianopolitani & Carthusiensium fratrum (quorum disciplina quanquam seuerissima, ad hæc vsq; tempora, ceteris, prò dolor, collapsis, integra perseverat) excitus, deuotionis ergo ad eos contendit; quorū vitæ cōsuetudine ac integritate, morumq; candore, adeò delectatus est, ut in eandē societatē toto animo & corpore migrare vehementer cuperet. Sed nō passus est Christus, seruum suū à cōmuni totius Ecclesiæ vtilitate, ad paucorū consolationem transire, eumq; in abditā solitudinem recedere, qui diuini verbi semina cū vberrimo fructū adeò alacriter spargebant: ut nunquam pro ijs, oblatas vltrò facultates, stipendiaque admittere voluerit. Preclarè namque, tanquam alter Dauid ad bellū pro-cessurus, statuebat, bellicis armis, pecunijs inquam & muneribus, non esse prægrauandum eum, qui tela in hostem expeditè ac liberè vibrare vellet. Hinc pax i virtute & constantia, honores maximos & dignitates amplissimas

*S Bernardus
quantum dillexerit Cartusianos.*

1. Reg. c. 17.

Nn 3 Sub-

subire recusauit, ne quid impedimento esset,
quod minus alacriter in salute omnium ritè co-
stituenda versari posset. Et sane non dubito,
quin maximam cuius admirationem moueat,
quas unus homo moribodus & languidus vir-
tutes exercuit. Quis enim enumerare valeat,
miracula multiplicia & varia, quibus tanquam
Sol quidam inter oes diuini verbi ministros co-
ruscauit? Nam frequenter una die homines vi-
ginti, varijs languoribus, oppressos, cæcos, clau-
dos, paralyticos, & dæmonio obsessos, verbo
virtutis sanitati restituit, aliosque innumeros,
longissimo tempore graui peccatorum sarcina
miserè grauatos, & diaboli ad voluntatem ca-
ptiuos, perfectam in Christi libertatem ase-
cuit. Cum autem stupenda viri sancti signa magis
magisque crebrescerent, prorsus ut vix à diligentibus
quidem ac sedulo scriptore, cuncta literarum
monumentis committi possent, caput ipse se-
cum profunda sane philosophia, cum animo suo
volutare, quidnam tanta miraculorum virtus
sibi vellet. Itaque die quodam cogitationum
abundantia absorptus, religiosis principia sibi
familiaritate iunctis referebat, se mirari plu-
rimum, quidnam Deo visum esset talia aucti-
re per talem. Nam, inquit, in sacris litteris ni-
hil me super hoc signorum genere legisse me-
mini. Si quidem patrata sunt aliquando signa
per sanctos homines, facta sunt & per factos.
Ego mihi nec perfectionis conscius sum, nec
fictionis. Scio enim sanctorum mihi non suppe-
tere merita, quae miraculis illustrentur; con-
sido autem nec ad eorum pertinere sortem, qui
virtutes multas in nomine Domini operantur,

& à Do-

Miracula in
vnius patra-
nit infinita.

& à Domino ignorantur. Hæc cùm crèbriùs se-
cretiusque, cum insigni pietate & eruditio-
ne viris conferret, nouissimò opportunū sibimet
exitum reperisse visus ait; Scio huiusmodi sig-
na, non ad sanctitatem vnius, sed ad multo-
rum spectare salutem; nec Deum in homine,
per quem talia operetur, perfectionem consi-
derare, sed opinionem; vt in eo commèdet ho-
minibus, quæ illi creditur inesse, virtutem; Ne-
que enim pro eis fiunt hæc, per quos fiunt, sed
pro eis magis fiunt, qui vident illa vel sciunt.
Nec eo fine Deus per eos ista operatur, vt ipsos
probet cæteris sanctiores, sed vt cæteros magis
amatores, & æmulatores faciat sanctitatis. Ni-
hil ergò mihi & signis istis; quandoquidē meæ
illa famæ magis, quævitæ, nouerim exhibe-
ri; nec ad meam commendationem, sed ad cō-
monitionem potius fieri aliorum. Præclarè
hæc & prudenter, vit summae humilitatis ama-
tor disserebat; cuius animum, pariterque pru-
dentiam, quisquis hæc diligenti considera-
tione pensauerit, sat scio mirabitur.

Cæterum quia infiniti operis foret cuncta
per eum patrata referre miracula, cæteris o-
missis, vnum hoc ad inconcussam Catholice
fidei veritatem astruendam, prioribus adijcere
haud grauabimur. Inter eos, qui dæmonio ob-
fessi à viro sancto mundati sunt, mulier quædā
grandæua, ciuis Mediolanensis, & honorata
quondam matrona fuit. Cuius in pectore, im-
purus dæmon, annis pluribus sedem fixerat,
eamque ita suffocauerat, vt aurium & oculo-
rum ac linguæ officio priuata, frendens denti-
bus monstrum verius quā fœminam referret.

Sordida ei facies, vultus terribilis, flatus foedus, inhabitatoris Satanæ colluuiia testabatur. Hanc vir Dei ut adspexit, conuersus ad populum, cuius innumera aderat multitudo, voti precibusque attentiùs incumbere, mulierem verò iuxta altare consistere iubet. Illa vero vi diabolica recalcitrans, non sinè aliorum iniuria ipsum Abbatem pede percussit. Quem dialboli ausum insita mansuetudine ferens, ad immolationem hostiæ salutaris accedit. Quous verò eandem hostiam signat, toties ad mulierem conuersus, eodem Crucis signo edito, spiritum nequam fortis athleta impugnat. Nam & ille malignus vim Crucis minimè ferens, acriùs seuit, & tormentum, quo ex Crucis virtute afficiebatur, prodit inuitus. Expleta autem oratione Dominica, vir sanctus hostem efficacius aggressurus, sacrum Christi corpus Patenæ impositum mulieris capiti superponens, ait: Adeſt, inique ſpiritus, Iudeus tuus, adeſt summa potestas: iam reſiſte, ſi potes. Hic illud corpus, quod de corpore Virginis sumptum, pro nobis cruci affixum est, quod in tumulto conditum, tertio die surrexit, & glorioſo triumpho, videntibus discipulis, in calum ascendit. In huius igitur Maieſtatis terribili potestate, tibi ſpiritus maligne præcipio, ut ab haec ancilla eius, egrediens, deinceps eam contingere non præsumas. His dictis, venerandus Christi ſacerdos, cum ſacris mysterijs ad altare reuersus, fractionem hostiæ salutaris compleuit, pacemque in populo diſfundiendam ministro dedit; & confestim iniquus ille, viuificia mysteria quantæ ſint virtutis, fuga ostendere coactus

*De corporali
Christi pree-
ſentia in Eu-
chariftia, ha-
bet hic exē-
plum memo-
rabile.*

coactus est. Itaque fugato diabolo, mulier, quā
in tantorum fastigine tormentorum carnifex
pestilens tanto tempore frixerat, mentis suæ
compos effecta, palam Deo gratias egit, & Cu-
ratoris sui pedibus aduoluta, quanto per eum
beneficio affecta esset, profusis lachrymis te-
stata est.

Porrò quanta virtute perfidos hæreticos op-
pugnauerit, profligaueritque, & quād firma fi-
de Christi promissis inhæserit, cūm alia multa
tum illud in primis argumēto est, quod in par-
tibus Tolosanis, Sarlati contigit; Cūm enim i-
bidem, peracta concione, panes plurimi ei be-
nedicendi de more offerrentur, & ille eleuata
manu, edito Crucis signo, Domini benedictio-
nem eis impertiretur, ait; In hoc scietis vera
esse, quæ à nobis falsa quæ ab hæreticis suadē-
tur, si infirmi vestri, gustatis panibus istis, ad-
epti fuerint sospitatem. Hæc clara voce dicen-
tem, Carnotensis Episcopus, magnus ille Gau-
fridus (qui tunc fortè præfens erat) infirma fide
subsecutus, ait, Si bona fide sumpserint, san-
buntur. Cui pater sanctus, de Domini virtute
nihil hæsitans; Non hoc ego dixerim, ait; sed
verè, qui gustauerint, sanitatem consequentur;
vt proinde veros nos & veraces Dei nuncios
cognoscant. Quid multis? Ingens languentium
multitudine gustato pane mox conualuit; quæ
totam per prouinciam diffusa, cum gaudio &
exultatione eximias viri sancti virtutes cele-
brauit.

Porrò inter omnes sanctissimi viri virtutes, Eximia san-
charitas cūm in Deum tum in proximum præ- Eti' viri in
cipua enituit; quæ tanta fuit, vt aduersa proximum
omnia charitas.

omnia, quibus ad patientiam egregie exercitum fuit, immensosq; labores, summo illo gudio, quod ex animarum fructu & peccatorum conversione percipiebat, facilè leniret. Erat manu studinis & pacis summus æmulator; prorsus ut monitis & obsecrationibus potius, quam in crepatione, in sanandis suorum animis vereatur. Cæterum, quæ non medicamenta ad æras conscientias integratam restituendas adhibetur, qua vigilancia, quo studio malè affectis metibus consuluerit, nunquid pro dignitate aliquis explicare poterit? Profectò luculentis ipse verbis, super Cantica Canticorum, quo animi angore torqueretur, explicat: si forte operatos ex labore suo fructus non referret. Vbi inter cætera: Utinam, inquit, neminem obiurgare necesse sit: id enim melius. Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccantes arguere; magis autem urget charitas. Quod si arguero, & fecero quod meum est, illa autem procedes increpatio, minimè quod suum est faciat, neque ad quod misi illam, sed reuertatur ad me vacua, tanquam iaculum feriens & resiliens, quid me animi tūc habere putatis fratres? Non nē angο? non nē torqueor? Et ut mihi usurpem aliquid ex verbis magistri, quia de sapientia non possum, coarctor prorsus è duobus, & quod eligā nescio; placere nē mihi in eo quod locutus sum, quoniam quod debui feci; an pœnitentiam agere super verbo meo, quia quod volui non recepi. Et infrà; Dicas forsitan mihi, quod bonum meum ad me reuertatur, & quia liberaui animam meam, & mundus

Jacob 3.

Philip. 2.

Ezech. 18.

sum à sanguine hominis, cui annunciaui & locutus sum, ut auerteretur à via sua mala, & viueret. Sed et si innumera talia addas, me tamen minimè ista consolabuntur, mortem filij intentem; quasi verò meam illa repræhensione liberationem quæsierim, & non magis illius. Quæ enim mater, etiam si omnem, quā potuit, curam & diligentiam ægrotanti filio se ad hibuisse sciat, si demum se viderit frustratam, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea vnquam à fletibus temperabit? Et hæc quidem breuiter. E quibus tamen, facile quis pectus illius Apostolica charitate feruēs cognoscere potest. Cæterum longè eminentius in suis illa libris apparet, & ex bonis proprijs luce meridiana clarius innoteſcit.

Et quidem diuisiones gratiarum commendat Apostolus, & quicunque sanctorum mores, vitalisque cognoscit, diuersos ab initio Dei famulos diuersis claruisse muneribus nō ignorat. Legimus enim viros in fide magnificos, multiplicibus coruscasse miraculis; alios prophetiæ spiritu insignes, futura quasi prælentia, occulta velut sub oculis posita mirabiliter cognouisse; alios grauiori abstinentiæ deditos, parsimoniam ad stuporem hominum coluisse; alios excenso animo spretis huius seculi dignitatibus auctori seculi plurimū placuisse; alios in doctrina verbi ad salutis sciētiam plurimos erudisse; ut secundū promissionem scripturæ sacrae, luce autem quasi stellæ in perpetuas æternitates; alios denique alijs atque alijs virtutibus ac donis ornatos, egregiā Christi Ecclesiæ, Daniel. 12.

1. Cor. 12.

Diuersa in
sanctis gra-

tiarum cha-

rat.

rismata.

cum sempiterni nominis gloria operā contulisse. Huic autem Bernardo, omnibus maximum virtutum ornamentis decorato, nihil eorum defuisse videtur, in quibus singuli excellerunt. Nos si cunctas illius virtutes, ac stupenda in primis miracula, ab eo adhuc in viuis patrata referre vellemus, nec iusto volumine complecti possemus.

*Tempus vi-
te eius.*

*Obitus viri
Sancti.*

Igitur consummatis in omni sanctitate vixit suæ diebus, & annis circiter quatuor & sexaginta, cù amplissimo animarū fructu fœliciter expletis, dilectus Domini Bernardus, Claraualensis coenobij primus Abbas, aliorū quoq; ampliùs quàm centum sexaginta monasteriorum pater, tertiodecimo Kalend. Septembri, inter suorum filiorum (quos in ipsa Clarauale, Domino seruientes, se pingéatos septuaginta relinquebat) amplexo, & lachrymas, in Domino obdormiuit; sepultus in oratorio B. Virginis: miraculorum quoque vita functus claritudine conspicuus.

*Vide Notas.
C. Baron. in
Martyr.
Romanum.*

*VITA S. STEPHANI, PRIMI REGIS
Hungarorum; qui eos ad Christi religionem traduxit: Ex ea quam Chartuimus Episcopum, ad Colomannum Regem, eius iussu scripti. Migravit è corpore, anno Domini millesimo trigesimo quarto, 18. Kalend. Septemb. Hoc vero du translatum est corpus eius.*

20. Augu.

EA tempestate, qua Hungarorum genitrix Ecclesiam populabatur, rebulgat in omnibus miserandam valde vastitatem inferebat, fuit in ea princeps quidam, quartus ab eo, qui Hungaris in Pannoniam ingelatus ab eo, qui Hungaris in Pannoniam ingelatus